

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Avgvstini Archiepiscopi Tarraconensis Dialogorum Libri Duo de emendatione Gratiani

Agustín, Antonio

Parisiis, 1672

VI. De Gratiani majoribus erratis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10634

scriptio & initium est: *Item ex libro undecimo ecclesiastica historia Rufini c. 18. Cum apud Thessalonicam seditione exorta &c.*

9 Eodem in libro cap. 49. *Postquam hostilis. 16. q. 1. inscriptio est: Idem (Gregorius) Ioanni Episcopo Veliterne lib. 2. epist. 35, Et post alia: gubernationemque Trium tabernensium Ecclesia providimus committendam &c. Et in margine: Ioannes Diaconus l. 3. c. 15. & 7. q. 1. Temporis qualitas. Ans. l. 5. c. 24. Poly. l. 1. ti. 9. Et in Notis: Trium tabernensium] In vulgatis legebatur Treverensium. Emendatum est ex aliquot vetustis & originali & Ioanne Diacono Nam, ut is testatur, hæc epistola scripta est Ioanni Episcopo Veliterno. Oppidum autem Trium tabernarum Velitris vicinum est.*

10 Nomina propria melius edita sunt in Gregoriana editione quam in ceteris. Erratum tamen est in his. Zozimus pro Zosimo, Melchiades pro Miltiade, Hostiensis pro Ostiensi, Calixtus pro Callisto, Iginus pro Hygino, Sixtus pro Xysto, Bracharenfis pro Bracarenfi, Zepherinus pro Zephyrino, Thelephorus pro Telephoro.

DE GRATIANI MAJORIBUS
erratis.

Dialogus sextus.

A. PERMITTITUR tibi B. in Gratianum dicere, sed ita ut singulis criminibus probationes adferas, nisi res probatione non indigeat. B. Conditionem accipio. Ea enim adferam quæ nemo negaverit. Et principio de Anastasio secundo videamus, quem ait ab Ecclesia Romana repudiatum & à Deo fuisse percussum, Hæc Gratianus di-

D iiiij

a *Dist. 19. c. 8. Secundum. in fine.*
 b *1. q. 1. c. 96. Dicitur p. Quod vero. c. c. 9. e. distin. Anastasius.*
 d *Ivo par. 14. c. 40. decret. c. c. 1. 14. c. 43.*
 e *Tarrac. li. 1. cap. 70.*

stinct. xix. extrema a & causa prima cap. xcvi. b A Dixisse fateor Gratianum, sed non solum. Idem enim adfert Pontificalis verba; c quæ etiam Ivo d & liber Cæsaraugustanus e & tuus Tarraconensis. f B. Majus crimen falsi intenditur cum verba Pontificalis corrumpit. Ea enim Ivo Carnotensis & liber Cæsaraugustanus referunt in hunc modum: *Et quia occultè voluit revocare Acacium, & non potuit, quia divino nutu percussus est Acacius.* Gratianus voce *Acacius* deleta, & alia voce *quia*, ita scripsit: *Et quia occultè voluit revocare Acacium, & non potuit, divino nutu percussus est.* A. Deletum id à Gratiano probare debes, B. Non refert ea verba. A. Ita fortasse in suis libris legerat. Unde quod ad Acacium erat referendum, ad Anastasium retulit. Sed & non in omnibus libris ea vox *Acacius* legitur. B. Deceptum esse Gratianum fateris. Non persequar hæc latius, cum id satis acerbè Albertus Pighius & alij prosequantur. A. Modestiam in eis requiro, sed causæ suæ inserviunt. Mihi hoc verum videtur, Acacium fuisse divino nutu percussum, Anastasium ei nunquam communicasse. Quod si suspensiones suorum effugere non potuit, non id nocet aliis qui culpa carent. (1.) B. Aliud adferam crimen, quod adversus Romanos Pontifices his verbis utitur *distin. lvi. post cap. 1. Exemplis & auctoritatibus non solum sacerdotes sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.* Loquitur autem de filiis Presbyterorum. Mox addit

Dist. 56. c. 1. & 2.

Vnde Damasus Papa scribit Hieronymo Presbytero: Osius Papa fuit filius Stephani Subdiaconi, Bonifacius Papa Jucundi Presbyteri &c. Mox alios enumerat qui longè post Damasi & Hieronymi tempora fuerunt, Cur vero Osium ante alios numeraverit, & eum Subdiaconi filium dixerit, cum de Presbyterorum filiis agatur quærendum. A. Si in eo crimen versatur quòd dixerit fuisse aliquos summos sacerdotes filios Presbyterorum dixit hoc Ivo in præfatione excerptionum his verbis: *Et ita genitos ex Presbyteris non solum ad presbyteratum sed etiam ad summum sacerdotium promoveri permiserunt. Et ut de nostris temporibus taceamus, sicut legitur in gestis Romanorum Pontificum: Felix tertius &c.* Et in Panormia ex libro Pontificatus vel potiùs Pontificali, ut in veteri libro est, eadem referuntur: *Felix tertius &c.* Sed & in ipso libro Pontificali, qui exstat, post Damasi collectionem de vitis Pontificum sequuntur aliorum vitæ. In singulis nomina parentum adscribuntur. Unde credendum est aliquem confecisse verba ab Ivone & Gratiano relata. B. Cur ergo Damaso tribuit Gratianus quæ aliorum sunt? A. Id non Gratiani sed Paleæ erratum esse suspicor, cujus nomen edidit Demochares. Aut si Gratianus id scripsit, ex titulo libri Pontificali Damasi deceptus est. B. Cupio scire à te unde Paleæ verborum initium sumas. A. Aut ab illis verbis, *Vnde Damasus*; aut ab illis, *Osius Papa*. B. Finem verborum Paleæ quænam

*Ivo lib. 3. tit.
5. c. 11 panor.*

facis? A. In illis verbis, *filius Jucundi Presbyteri*; ut ea quæ sequuntur, *Felix enim tertius*, sint Gratiani vel Pontificalis libri ab eo relati. C. Cur non totum illud caput *Osio &c.* Paleæ adscribis? A. Quia video eum proposuisse exemplis ostenturum aliquos summos sacerdotes fuisse. Huc accedit quod Ivo de Felice tertio & aliis ex libro eodem Pontificali, sive ex gestis Romanorum Pontificum, idem affirmat comprobari. B. De Osio nihil dixisti. A. Fateor me nihil habere quod dicam. Tantum scio multos Episcopos olim Papas fuisse dictos. Et Osij Cordubensis nomen celebre est tam in Concilio Nicæno quàm in Sardicensi. Subdiaconi filium fuisse ignoro. (2.) B. Quando te patronum habet Gratianus; tuas adferam reprehensiones. Apud Gratianum ex Theodosianis legibus verba referri scimus quæ sunt Pauli in libris sententiarum *g* & ejus interpretis Aniani. Gratianus causa secunda quæstione vi. capite xxii. & aliis quinque capitibus *h* cum ignoraret quæ Pauli essent, quæque interpretis, omnia congeffit. A. Sumpsit hæc Gratianus, non ex ipsis fontibus, sed ex Ivonis panormia, aut ex decretis sive excerptis ejusdem. In panormia ita scriptum est: *Excepta de legibus Theodosianis, quas interpretatur Paulus: Propter superfluum &c. In Theodosianis legibus cap. xxxvi. Ab eo &c.* Sic etiam in decretis, paucis exceptis. B. Qui fieri potest ut Theodosianas leges interpretaretur Paulus, qui sub Alexandro & Gordia-

*g Paul. lib. 5.
senten. 35. 36.
37. 38. 39.
h 2. q. 6. c. 22.
Propter superfluum &
postea.*

*i Ivo li. 4. tit.
12. c. 3. 4. 5.
6. 7. panorm.
& par. 5. c.
281. 282. 283.
284. 285. decret.*

no vixit? A Nulla ratione fieri potuit. Sed existimo Theodosianas leges dictas esse eum librum Alarici tempore conscriptum, quod etiam Contiis notat, in quo ex Theodosiano Codice & Novellis & ex Caj institutionibus & Pauli sententiis excerpta sunt multa. Sic meliùs est Gratianus locutus quàm Ivo Carnotensis. (3.) B. Similis error est caussa xxxv. quæstione v. extrema. *k* Enumerantur gradus adgnatorum & cognatorum totidem verbis quot Paulus utitur lib. iv. sententiarum. Sed & interpretis Aniani verba referuntur mixta Pauli verbis. & inscriptio est: *Item Isidorus*. A. Si credis Demochari, Isidorus eadem scripsit lib. ix. cap. v. etymologiarum. Si vis antiquiorem scriptorem, Burchardus lib. vii. cap. xxviii. ex Isidoro de septem gradibus consanguinitatis. Idem Ivo in panormia. At in excerptionibus sic ait: *Hæc capitula de septem gradibus consanguinitatis sanctus Isidorus diligenti inquisitione descripsit, & in figura apertius depicta ordinavit. cap. 1. de septem gradibus consanguinitatis.* In margine Ivonis adscriptus est locus Isidori in etymologiis à Demochare notatus. B. Quid si Isidorus à Paulo, si fateatur, sumpsit; si negat, surripuit? A. Id minime dubium est, non à Paulo solùm, sed ab ejus interprete sumpta omnia esse. B. Habeo quod volebam. (4.) Venio nunc ad Miltiadis verba, quem, ut heri diximus, Melchiadem appellat. Fuit autem is, ut nosti, Eusebij successor, Silvestro verò prior. Gra-

k 35. q. 5. c. 6.
Primo gradu.
Vid. infra l.
2. dialogo 10.

*Ivo lib. 7. tit.
12. c. 41. pa-
norm. & par.
9. c. 64. de
cret.*

12. q. 1. c. 15.
Futuram.

tianus causa XII. cap. XV. multa verba ei adscripta ex quibus eum posteriorem Silvestro facere videtur. *Romani*, inquit, *Principes*, qui totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi & baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vir religiosissimus Constantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, dedit licentiam &c. Nonne videtur hic longè ab illis temporibus abesse, tum dicendi in elegancia, tum his verbis quibus appareat alios fuisse Principes Christianos qui tum monarchiam tenebant, è quibus Constantinus primus fuit. Quid? quòd de baptismo Constantini loquitur ante Silvestri tempora? Sed & Nicæni Concilij facit mentionem, quod vigesimo anno imperij habitum est sub Silvestro, ut omnes scribunt; paucis exceptis, qui sub Julio habitum esse dixerunt. Nam venisse Romam Miltiadis temporibus Constantinum ex Augustino & Optato & Eusebio elici potest. Multi Silvestri temporibus id actum scribunt. Sed hæc verba quis ferat? *Idem verò Imperator presidens sanctæ synodo quæ apud Nicenam congregata est &c.* Sic enim malo quàm *Nicenam* legere. A. Non primus Miltiadi Gratianus illa quæ dicis adscripta, sed ante eum Burchardus libro tertio l & Ivo m & alij n ex decretis Melchias Papæ cap. IIX. X. & XII. In Conciliis sine nomine scriptoris hæc leguntur ante donationem Constantini hoc titulo; *De primitiva Ecclesia & synodo Nicena.* Miltiadis esse non credo. (5) B. De donatione Constantini

1 Burch. li. 3. c.
2. 4. & 5.
m Ivo li. 2.
cit. 1. c. 2. &
3. Panor. &
par. 3. c. 4. 6.
& 7. dec.
n Cesar. lib.
7. c. 58.

Gratianum o non reprehendo. Habet enim Paleæ nomen adscriptum. & eam defendes Græcis verbis Balsamonis ad Photium tit. ix. cap. 1. & Ivone p atque Anselmo q & aliis r collectoribus. (6) De Eusebij verbis videamus: s *Crucis Domini nostri Jesu Christi, que nuper nobis gubernacula sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenentibus v. Nonas May inventa est, in prædicto Kalendarum die inventionis festum vobis solemniter celebrare mandamus.* Placèt ne tibi Kalendarum appellatione etiam diem v. Nonas venire? A Mihì quidem non placet. B. Jam hoc quo pacto defendes, ante Miltiadem & Silvestrum crucem Domini inventam esse sub Eusebio Pontifice? A. Gratianum excusare possum, qui viderit aut videre potuerit Eusebij Papæ epistulam tertiam & Damasum in Eusebij vita & Ivonem parte. iv. c. iiii. excerptionum & librum Tarracensem r tuum. B. At historici u post Concilium Nicænum iter Helenæ matris Constantinii Hierosolymam conscribunt; & maxima hominum frequentia dedicatum esse templum, illic etiam convenisse Arianos Episcopos narrant. Si his credere nolis; in vita Silvestri Pontificis & Helenæ dicitur matrem post filij baptismum cum Judæis adversus Silvestrum Romam venisse & non antè credidisse quàm Judæi à Silvestro victi fuissent. A. Video difficultatem; & quæ ita contraria sunt, non facilè in concordiam ducuntur. Aut dicendum est mendum esse in illa Eusebij epistula & Damasi scriptis; aut si

o *Dist. 96. c. 13. & 14.*
 Constantinus,
 p *Ivoni. 4. c. 1. panor. & pars. c. 49. decr.*
 q *Ansel. lib. 4. c. 33.*
 r *Deus de c. 4. Cesar. Aug. li. 2. c. 72.*
 Tarrac. lib. 6. c. 33.
 s *De consec. dist. 3. c. 19. Crucis.*

t *Tarr. l. 4. c. 55.*
 u *Vide Euse. apud Rufin. li. 10. c. 7. & c. 11.*

illa recipimus, cetera contemnamus oportet. (7) Sed tu alia Gratiani errata propones. B. Non ego solus sum, sed à tota veterum schola Gratianus reprehenditur quòd Gregorij tertij verba ad Bonifacium Legatum Germaniæ & ad Anglorum indulgentiam retulerit à beato Gregorio concessam. A. Legantur Gratiani verba. C. *Illud verò Gregorij ad Bonifacium Anglicis pro tempore permixtum est, quibus B. Gregorius in quarta & quinta generatione conjugia contrahi permixtum.* A. Ivonis & Gratiani & libri Cæsaraugustani & inscriptio illorum verborum ad Bonifacium quænam est? C. *Gregorius junior Bonifacio Episcopo*, apud omnes. Additum tamen est à Demochare in margine *Gregorius III.* ut etiam ab eo qui Excerptiones Ivonis edidit. A. Ego eadem verba in Colonienfibus Conciliorum editionibus inveni beato Gregorio adscripta in epistola ad Augustinum, & Gregorio tertio ad Bonifacium. Sic facile excusari posset Gratianus, nisi addidisset illa: *ad Bonifacium*. Nunc tantùm dicam, in voce *Anglicis* esse erratum. Fuit autem Bonifacius ex Anglicis, quorum origo ex Saxonia Germanorum regione fuit. Hi in Britanniam insulam migrarunt, ut Beda refert. (8) B. Jam verò illud propono, apocryphis scripturis & incertis illum uti. A. Sempèrne incertis? B. Non hoc dico, sed aliquando incertis. A. Nonne idem Burchardus fecit, & Ivo, & Deusdedit, & qui se authenticis uti professus est, Anselmus? B. Ab his cavere

x32. q. 7. c.
Quod proposuisti. 18. &
c. 24. Si quis.
p. Illud.

y Ivoli. 6. tit.
10. c. 1. p. a.
norm. & par.
8. c. 78. decr.
& Cæs. li. 10.
c. 94.

debut in quibus illi lapsi sunt. A. Nomina indica apocryphorum & incertorum. B. Liber Pastoris apocryphus est a teste Gelasio & lxx. Episcopis in synodo. b Hoc idem referunt Burchardus, c & Ivo. d Hermes in libro Pastoris: *Ego dixi pastori: Domine, si quis mulierem &c.* Hæc posuit Palea caussa xxxiv. extrema. e Refert Ivo in panormia f & in exceptionibus g & ut ex Concilio Arelatensi Bernardus Papiensis h & Gregorius IX. i Hic Hermetis liber exstat, & verba relata posita sunt mandato quarto ejus libri. (9) Adduntur illic alia verba ab Junone quoque in excerptionibus relata, quæ Gratianus k & Ivo in panormia l Augustino adscribunt. Sic enim ait Gratianus caussa xxix. *Idem Augustinus de adulterinis conjugii libro secundo. Non solum mœchatio est &c.* A. Si libro Pastoris uti crimen est, id Paleæ objici debet & Ivoni. At qui verba Hermetis vel Augustino vel Arelatensi Concilio tribuerunt, neque id primi fecerunt, sed aliorum fidem secuti sunt, cur acerbè accusandi sint non video. Ante Gelasium autem hic liber in pretio fuit, ut ex Athanasio m & Tertuliano & Hieronymo cognovimus. Damasus quoque in Pij vita & ipse Pius Pontifex epist. i. eum probare videntur. Ejus verba exstant apud Gratianum de consecratione distin. iii. cap. xxi. n & Ivonem parte iv. cap. iii. & cxlv. B. Nihil illic de libro Pastoris scriptum est; sed Hermes laudatur, eique apparuisse dicitur angelus in habitu

a Vide Euseb. lib. 3. c. 25.

b Dist. 15. c. 3. Sancta. p. in primis.

c Burch. lib. 3. c. 221.

d Ivo li. 2. tit. 11. c. 36. panorm.

e par. 4. c. 65 decret.

f 34. q. 1. c. 7. Ivo li. 7. tit.

g c. 2. panorm.

h Ivo par. 8. c. 243. decret.

i c. 3. De adulter. in 1. collect.

k c. 30. eo.

l 28. q. 1. c. 6. Non solum.

m Ivo li. 7. tit. 4. c. 7. panorm.

n Vid. Athan. in epist. 32. festiva.

o De conf. d. 3. c. 21. Nestle.

pastoris, eique præcepisse ut Pascha Domini die dominico ab omnibus celebraretur.

A. Ivo hæc refert in libro Pontificali scripta esse: *Sub Pij Papæ episcopatu Hermes librum scripsit, in quo mandatum continetur quod ei præcepit angelus Domini, cum venit ad eum in habitu pastoris, & præcepit ei ut Pascha Domini die dominico celebraretur.*] *Hermes* cuius *Apostolus Paulus ad Romanos scribens meminit, Salutate Asyneritum, Phlegonem, Herman, Patrobam, Hermen, & qui cum eis fratres sunt, inquit Hieronymus in ecclesiasticis scriptoribus, asserunt auctorem esse libri qui appellatur Pastor, & apud quosdam Græcia Ecclesias etiam publice legitur. Re vera utilis liber, multique de eo scriptorum veterum usurpaverunt testimonia. Sed apud Latinos penè ignotus est.* B. Ut posteriores cogitationes Græco proverbio meliores esse dicuntur, sic etiam posterior atas certiora de libro Pastoris statuit. (10) A. Habésne alios dicere aut incertos aut apocryphos libros à Gratiano relatos? B. Maximè. Canones Apostolorum & canones sextæ synodi repetitæ in Trullo. A. Magnas tu quidem turbas moves, si hos omnes canones reicis. Legistne unquam Francisci Turriani mei libros? B. Legi; & hominem ipsum, ut doctum & pium & tibi conjunctissimum, valde diligo. A. Probâtne is an improbat omnes illos canones? B. Apostolorum canones quinquaginta probat, ex ceteris aliquot reicit. Sextæ synodi improbat aliquos, alios non

non recipit; sed ut antiquorum patrum legi posse ait, licet careant illa generali auctoritate qua Græci existimant excellere. A. Feliciores fuimus his temporibus nati quàm multi ex majoribus nostris. Clementis Romani octo libri constitutionum Apostolorum, sive doctrinæ apostolicæ, Græcè & Latinè editi sunt, qui fons est istorum canonum qui dicuntur Apostolorum. B. At Gelasius in illa synodo LXX. Episcoporum apocryphum esse ait librum canonum Apostolorum. o Et sextæ illius synodi repetitæ patres octo libros illos Clementis ab hæreticis corruptos esse affirmant, sed xxv. canones Apostolorum recipiunt capite secundo, cujus pars posita est à Gratiano distinct. xvi. cap. iv. & vii. p ab Ivone in panormia & in excerptionibus q & refert liber Cæsaraugustanus. r (11) Isidorus quoque in ea præfatione Conciliorum quam Gratianus refert capite primo illius distinct. xvi. s sic ait: *Canones qui dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes apostolica recepit, nec sancti patres illis assensum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dinoscuntur, quamvis in eis utilia inveniuntur, tamen ab auctoritate canonum atque apostolica eorum gesta constat esse remota atque inter apocrypha deputata.* Hæc verba in omnibus veteribus libris Hispaniæ Conciliorum inveniuntur, non illa quæ Isidorus Mercator in præfatione Conciliorum scripsit, quæ etiam Gratianus capite quarto ejusdem distinctionis posuit;

E

o Dist. 15. c. 3.
p. In primis.
Burch. l. 3. c. 2.
221. l. vol. 2.
tit. 11. c. 36.
panor. & par.
4. c. 65. dec.

p Dist. 16. c. 4.
Placuit. & c.
7. Quoniam.
q l. vol. 2. tit.
11. c. 29. & 38.
panor. & par.
4. c. 106. &
123. & 154.
decr.

r Cæs. l. 1. c. 40
& 42. & 53.
& li. 2. c. 8.
s Dist. 16. c. 1.

o. 4. p. 1. dist.
stin. 16.

neque distinxit varietatem horum scripto-
rum, ut debuit, cùm contraria dicerent, (Hic
enim Mercator hos canones probat, quos
ille rejecerat) sed utrumque Isidorum vocat,
Tantum capite primo ait: *Hos non recipien-
dos, sed inter apocrypha deputatos Isidorus
scribit dicens.* Demochares in margine ad-
dit: *Isidorus in principio Conciliorum.* de qua
re Contius dubitat. At de Mercatore Gratia-
nus cap. 1 v. ita scribit: *Epistola Isidori in
capite canonum. Isidorus servus Christi lecto-
ri suo conseruo. Propter eorum auctoritatem
&c.* Apud Ivonem in veteri panormiæ libro
dicitur Isidorus Mercator. Et in excerptioni-
bus sic est: *Ex præfatione Isidori in opus ca-
nonum. Isidorus Mercator servus Christi &c.*
Idem nomen scio in quibusdam veteribus li-
bris Conciliorum Romæ inveniri. In mar-
gine tamen Ivonis Peccator appellatur. Te
quoque ipsum scio exemplum illius Hispa-
nicæ præfationis Romam ad Michaëlem
Thomasiū & Petrum Ciaconem misisse &
hanc varietatem notasse, illósque & ceteros
selectos viros valde fuisse eo munere dele-
ctatos, propterea quòd fontes ignorarent
illius capituli primi Isidori. (12.) A. Quid
pluribus verbis opus est? Media via inter eos
qui probent & eos qui improbent placet.
Cujusmodi est Humberti Silvæ Candidæ
Episcopi Cardinalis Leonis IX. Legati, &
cujus esse existimo verba Leoni IX. adscrip-
ta quæ Gratianus refert capite tertio illius
distinctionis u; *Clementis librum, id est, Pe-*

Two lib. 2. tit.
11. c. 39. pa-
norm. & par.
4. c. 107. decr.

1 Humber.
contra Ni-
setam.

u Dist. 16. c. 3.
Clementis,

tri Apostoli itinerarium, & Apostolorum canones numerant patres inter apocrypha; exceptis quinquaginta capitulis, quæ decreverunt orthodoxæ fidei tractatores adjungenda. Hæc etiam Ivo refert x. Sed pro orthodoxæ fidei tractatores habet orthodoxis regulis, aptius. Sic in Corpore canonum ex Dionysij Exigui interpretatione & in Isidori Mercatoris collectione tantum hos quinquaginta canones invenies. Hoc Gratianus & veteres collectores referunt, item Rabanus in libro Pœnitentium, & Ansegisus lib. i. Capitularium Caroli. Si tu Gratianum alicubi pluribus usum scis, locum ostendito. B. Nullum nunc ostendere possum. (13) A. De sexta synodo cras pluribus agemus.

x Ivo. d. tit.
11. c. 37. pa.
nor. & d. par.
4. c. 105.

A D D I T I O N E S.

(1) **D**ISTIN. 19. cap. 8. Secundum Ecclesiæ. extremo in libro Romano hæc verba sunt: Ideo ab Ecclesia Romana repudiatur, & à Deo percussus legitur fuisse hoc modo. Cap. 9. Anastasius secundus natione Romanus &c. & quia voluit occultè revocare Acacium, & non potuit, nutu divino percussus est. Et in margine: Ex libro (ut in corpore Conciliorum citatur) Pontificali. Ivo p. 14. c. 40. Et in Notis: Caput hoc habetur quidem tomo secundo Conciliorum in vita Anastasij: sed esse omnino confictum, cum ex multis aliis argumentis, tum ex hoc manifestè ostenditur, quòd Acacius (sicut Nicephorus lib. 16. c. 12. & Evagrius li. 3. c. 18. & sequentibus, & clarissime Anastasius Bibliothecarius in chronologia testantur) tempore Felicis III. obiit, cui successit Gelasius, & Gelasio Anastasius, qui initio epistola sua & cap. 1. ad Anastasium Imperatorem Acacium mortuum

E ij

jam & ante iudicem Christum unà cum Felice adstant
 scripsit, ut Gelasius quoque ante ipsum scripserat, &
 habetur infra 24. q. 2. c. Nec quisquam. Quomodo
 ergo potuit Anastasius de eo revocando tractare qui
 jam obierat? Qui casus scripsit, satisfacere videtur,
 ita scribens: Occultè voluit revocare Acacium defun-
 ctum in hæresi, ut orationes pro eo in Ecclesia fierent.
 Et ideo multi Clerici recesserunt ab obedientia ejus, &
 lepra percussus est. Gratiani etiam opinio improbat
 in Notis cap. 7. Ita dominus. ejusdem distinctionis,
 par. Hoc autem. Verba Gratiani sunt: Anastasius
 autem secundus favore Anastasij Imperatoris, qui
 Acacius post sententiam in se prolatam Sacerdotes vel
 Levitas ordinaverat, rite fungi acceptis officiis debere
 decrevit ita inquit. In Notis hæc sunt: Minimè cu-
 rum est sensisse Anastasium ordinatos ab Acacio post
 latam in ipsum sententiam rite fungi acceptis officiis
 potuisse. Hoc enim duntaxat inquit in capite sequenti,
 firmam esse sacramenti gratiam ab Acacio traditam,
 quod verissimum est; sicut & alia omnes sententia quæ
 in ea epistola ex B. Aug. Anastasius accepit, vera sunt.
 Habetur autem hæc eadem Anastasij Papa II. epistola
 in corpore canonum, quod Romana Ecclesia semper ap-
 probavit, ut infra dist. 20. c. De libellis. est adnota-
 tum. Itaque sine causa reprehenditur hoc loco Ana-
 stasius à Gratiano.] Capite quoque 96. Dicitur est. 1.
 q. 1. verba Gratiani sunt: Quod verò per hæreticos
 sacramenta dignitatis ministrata dicuntur careere ef-
 fectu, improbat auctoritate Anastasij Papa, qui ordi-
 nationem Acacij &c. Sed hoc eum illicitè & non canonice
 immo contra decreta suorum prædecessorum fecisse præ-
 bant Felix & Gelasius &c. Vnde etiam ab Ecclesia Ro-
 mana repudiatur; & à Deo fuisse percussus legitur in ge-
 stis Romanorum Pontificum hoc modo. [Anastasius II.
 natione Romanus &c.] Require retro in tractatu de-
 cretaliū epistolarum.] In margine est: Suprà distinc-
 19. In Notis hæc sunt: Sed hoc eum] Suprà distinc-
 19. c. Anastasius. ostensum est immeritò reprehensum
 esse Anastasium & verissima esse quæ ipse de Acacio
 scripsit & decrevit. Pro c. Anastasius, videtur scri-
 bendum c. Ita dominus.

(2) Distin. 56. cap. 1. extremum in Romano libro ita editum est: *non solum sacerdotes sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.* [Vnde Damasus Papa scribit.] *Palea. Osius Papa fuit filius Stephani Subdiaconi, Bonifacius &c. Silverius Papa filius Silverij Episcopi Roma, Deus dedit Papa filius Stephani Subdiaconi. Felix enim tertius natione Romanus &c.* Et in margine initio cap. 2. est: *In Pontificali.* Et prope vocem *Silverij* est: *Al. Hormisda.* Et: *Ivo in prologo. Pann. in prol. c. trigesimo & lib. 3. c. 52.* Et in Notis hæc sunt: *In nullo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nomen Palea. In decimo Vaticano & aliis quibusdam habetur conjunctè cum verbis superioribus Gratiani à vers. Felix enim tertius usque ad finem. In alio autem satis etiam emendato ista eadem cohærent cum superioribus. Sed post illa verba, ex patre Gordiano Presbytero originem duxit, sequitur: Unde Damasus Papa scribit: Deus-dedit Papa &c. Bonifacius Papa & Felix Papa &c. Agapitus Papa &c. Theodorus Papa &c. Silverius Papa filius Hormisda Episcopi Roma. Complures etiam &c. Nec verò magnopere mirandum est hæc omnia ex Damaso citari, qui vixit ante istos qui hic enumerantur. Liber enim qui Pontificalis dicitur, ubi hæc scripta suis logis leguntur, à Damaso coeptus est scribi. Ideoque licet ab aliis multa deinde sint addita, retinuit tamen primi auctoris nomen. Ivo quidem eadem ferè ista refert ex Gestis Romanorum Pontificum. Omnino partem aliquam hujus capituli, saltem illam qua in decimo Vaticano habetur, ab ipso Gratiano scriptam esse constat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capite & capite penultimo hujus distinctionis. Auctor verò Palea, dum unum per se caput conficere voluit, ordinem perturbavit, præsertim in repetitione Felicis tertij, & illud de Osiio temerè adjunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit. In scholiis additum est: *Osius*] *Aliàs Orosius.* Ego scriberem: *Deus-dedit.* Idem enim de utroque dicitur. Illa verba *Felix enim &c.* usque ad finem erant aliis litteris scribenda, ut Gratiani verba scribi solent.*

(3) Quod caussa 2. q. 6. c. 22. Propter superfluam.

& aliis inscribitur ex Theodosianis legibus, in Romana editione ita scriptum est: *Vnde in Theodosianis legibus sic statutum invenitur.* Et in margine: *In sententiis Iulij Pauli cum interpret. Aniani li. 5. tit. 33. c. 1. Ivo p. 5. c. 281. Pann. l. 4. c. 127.* Et in Notis: *Hoc & quattuor sequentia capita, qua citantur ex legibus Theodosianis, habentur lib. 5. sententiar. Iulij Pauli cum interpretatione.* Ex quo apparet Gratiani etiam tempore has sententias conjunctas fuisse cum Codice Theodosiano seu breviario Alarici. Alaricus autem in prefatione profitetur se volumen illud non ex solo Theodosiano Codice sed ex variis libris collegisse & in legum collectione atque interpretatione Episcoporum precipue opera usum fuisse. Capite 23. Habita in margine est: ff. *Si quis cau. l. 1.* Et in Notis: *Caput hoc abest à vetustioribus Gratiani codicibus & ab originali & Ivone & Pannormia.* In uno autem Gratiani valde emendato est in margine superioris capituli tanquam glossa quadam. Inscriptio cap. 24. *Ab eo est: Item ibidem tit. 34.* Et in margine: *Ivo p. 5. c. 282. Pann. l. 4. c. 128.* Et ver. *Ista jam.* est in margine: *Sunt verba interpretis.* Inscriptio cap. 25. *Quicumque.* est: *Item ibidem tit. 35. c. 2.* Et in margine: *Ex interpretatione.* Ivo p. 1. (Scribe 5.) c. 283. Pann. l. 4. c. 129. Inscriptio c. 26. *Quoties.* est: *Item ibidem tit. 36. c. 1.* Et in margine: *Ex interpretatione.* Ivo p. 5. c. 284. Pann. l. 4. c. 130. Et ver. *Si proprius.* est in margine: *Ex Paulo ibidem.* Inscriptio c. 27. *Omnino.* est: *Item ibidem tit. 37. c. 1.* Et in margine: *Ivo p. 5. c. 285. Pann. l. 4. c. 131.* Ex Paulo. Et in Notis hæc sunt: *Omnino puniendus] In sententiis Pauli legitur: Omnimodo probandum est &c. Sed quia est initium capituli, & de hujusmodi punitione multa sunt à Doctoribus adnotata, non est mutatum. Tantummodo ductus orationis est emendatus, addita particula V T.*

(4) Capituli sexti Primo gradu. 35. q. 5. in libro Romano inscriptio est: *Item Isidorus.* Et in margine: *Isid. l. 9. c. 5. In sententiis Iulij Pauli li. 4. tit. 11. de gradibus. Hugo de S. Vict. par. 11. l. 2. c. 14. Buv. l. 7. c. 28. Ivo par. 9. c. 64. Pann. l. 7. c. 89.* Et ver.

illa persona. in margine: *Anianus interpres Pauli.*
 Et postea in Notis est: *Caput hoc recitatum etiam ab Hugone & collectoribus extat in libro sententiarum Pauli, additis non uno in loco verbis Aniani interpretis. Pleraque tamen habentur etiam apud Isid. li. 9. c. 5.*

(5) Inscriptio cap. 15. *Futuram.* 12. q. 1. in eodem libro hæc est: *Item Melchiades Papa.* In margine hæc sunt: *Poly. li. 1. tit. 19. Burch. l. 3. c. 2. & 5. Ivo p. 3. c. 4. & 7. Pann. l. 2. c. 3.* Et in Notis: *Ceteri etiam collectores Melchiadem citant. quod constare non posse rectè animadvertit auctor glossa. Fit enim in hoc capite mentio Nicæna synodi. quo tempore (ut ex ipsa synodo, Eusebio, & ceteris historicis apparet) jam Melchiades obierat. Habetur autem integrum in scripto de primitiva Ecclesia & munificentia Constantini, quod in collectione Isidori Lutetia bis impressa sequitur statim post decreta Melchiadis, quemadmodum supra dist. 88. ad c. *Decrevit.* adnotatum est. In scholiis sive glossis. Melchiades] *Falsus est titulus. Quia Melchiades fuit proximus ante Silvestrum, & ejus tempore est Constantinus conversus. 96. dist. in illa Palea Constantinus. In contextu hæc sunt: ut non solum gentes, sed etiam Romani Principes, qui panè totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi & baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vir religiosissimus Constantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit &c. Idem verò præsidens in sancta synodo qua apud Nicæam congregata est &c.**

(6) Distin. 96. cap. 13. & 14. *Constantinus.* in eodem libro tantùm hoc nomen *Palea* inscriptum est. Et in margine cap 13. hæc sunt: *Ans. t. 4. (pro l. 4.) c. 32. Deus-dedit l. 4. c. 1.* Et in Notis: *Apud Anselmum libro quarto pro rubrica capitis 32. hæc habentur: Quòd Constantinus Imperator Papæ concessit coronam & omnem regiam dignitatem in urbe Romana & Italia & in partibus occidentalibus. In principio verò ejusdem capitis 32. hæc leguntur: In gestis Silvestri &c. usque ad finem hujus & seq. Palea, quemadmodum etiam in collectione Deus-dedit. Et in margine capitis 14. hæc sunt: In edicto Constantini, quod est post Con-*

cilium Neocasariense. *Anf. l. 4. c. 32. Deus-dedit ibid.*
 Et in ver. Beato Silvestro. est in margine: Ivo p. 5. c.
 49. Pao (pro Panno.) l. 4. c. 1. Et in Notis hæc sunt:
 Hæc Palea in multis habetur exemplaribus in quibus
 alia Palea esse non solent. *Constantinus*] Verba hæc us-
 que ad vers. In eo privilegio, non solum habentur
 apud *Anselmum* & *Deus-dedit*, sed etiam in gestis beati
Silvestri, in his quæ à Constantino per octo dies post bap-
 tismum acta referuntur. *Vtile*] Hinc usque ad finem
 sumpta sunt ex gestis seu actis sancti *Silvestri*, in qui-
 bus multa præcedunt, ac multa deinceps plenius narra-
 tur. Sed hic ea tantum videntur relata quæ in collectio-
 nibus *Anselmi* & *Deus-dedit* habentur. Titulus est:
 Privilegium S. R. E. & c. De quo item privilegio *Leo*
nonus in epistola prima sive libello adversus inauditas
 presumptiones *Michaëlis Constantinopolitani* & *Leonis*
Acridani Episcoporum c. 13. Pauca ex privilegio & c.
 De iisdem gestis sive actis *Gelasius* in Concilio LXX.
Episcoporum (& refertur sup. dist. 15. c. Sancta Ro-
 mana) sic loquitur ut ea videatur approbare. Et in
Martyrologio Romano & *Vsuardi* in festo sancti *Silve-*
stri legitur: cujus actus clari habentur. Inveniuntur
 verò etiam hodie per vetustis litteris descripta in biblio-
 theca *Vaticana* & *abbatia Nonantule*: quorum inter-
 pres in præmio hæc ait: *Historiographus* noster *Euse-*
bius Cæsariæ Palæstinæ urbis Episcopus & c. Sanctum
Silvestrum me de Græco in Latinum transferre præ-
 cepisti & c. Quæ etiam in vetustissimis Pontificalibus &
 codicibus, in quibus sanctorum vita sunt descripta, in
 vita beati *Silvestri* referuntur. Partem horum auctorum
 (quod ad baptismum *Constantini* & imagines sancto-
 rum *Petri* & *Pauli* spectat) refert *Hadrianus Papa* in
 epistola *Constantino Imperatori* & *matri Irena* scripta,
 quæ in secunda actione septima universalis synodi ha-
 betur. Ipsum autem privilegium ferè integrum refert
Leo nonus loco superius indicato, & *Theodorus Balsa-*
mon in *Photij Nomocanonem* tit. 9. c. 1. quamquam
 aliis in rebus (quod Græci plerunque solent) *Romana*
Ecclesiæ non satis æquus. Hanc eandem donationem an-
 te *Gratianum* recitarunt *Anselmus*, *Deus-dedit*, *Ivo* lo-
 cis notatis. Quò ea pertinent quæ *Petrus Damianus* in

disceptatione synodali inter regium Advocatum & Romanam Ecclesiam Defensorem scripsit. Lege, inquit, Constantini Imperatoris edictum &c. De hac eadem re scribit Ado Viennensis in commentario atatis sexta, & Gotfredus Viterbiensis in chronicis par. 6. c. 2. Addi debuit. Nicol. 3. in c. 17. Fundamenta. De electio. li. 6.

(7) De consecrat. distin. 3. cap. 19. Crucis Domini. in eadem editione inscriptio est: *Item Eusebius Papa epist. 3.* Et in margine: *Ivo par. 4. c. 5.*

(8) Capitis 18. *Quod proposuisti.* cau. 32. quæst. 7. in Romana editione inscriptio hæc est: *Item Gregorius tertius Bonifacio Episcopo epistola 4.* In margine est: *Ivo p. 8. c. 78. Pann. l. 6. c. 112.* Et in Notis: *Epistola ex qua capitulum hoc acceptum est impressa extat tomo 3. Conciliorum, & manu scripta in bibliotheca monasterij Dominicanorum. & qua citantur infra 33. q. 1. c. Quod autem. & c. sequenti, videntur esse hujus Gregorij tertij. Et in scholiis: Nubat] Hoc Anglicis concessum est, ut dicit Gregorius, (Malo, Gratianus) quia novi erant in fide, ut inf. ea. par. Quamvis. sed male, quia iste non fuit Gregorius magnus, nec scribit Augustino Anglorum Episcopo, cui illa concessio facta est. 35. q. 3. Quædam lex.] Verba cap. 24. Si quis cum no-verca. d. q. 7. in fine: Illud verò Gregorij &c. ut in dialogo. In Notis est: *Anglicis] Verè hic auctor glossæ animadvertit Gratianum, quod Gregorius tertius scripsit ad Bonifacium Legatum Germania pro causis Germanorum, retulisse ad ea qua multò antè beatus Gregorius primus scripserat ad Augustinum Anglorum Episcopum, dispensando cum Anglis ad fidem nuper conversis super gradibus consanguinitatis & affinitatis. & habetur infra 35. q. 2. & 3. c. Quædam lex. & q. 5. c. Ad sedem.] Et in scholiis: Illud verò] Quandoque bonus dormitat Homerus. Vagatur Gratianus pro solutione illius cap. supra ead. Quod proposuisti. & cum non inveniatur, somnians attribuit sancto Gregorio minori quod egregius doctor sanctus Gregorius major scribit Augustino 35. q. 3. Quædam lex. Sed hic casus reprobatum est supra.**

(9) Distin. 15. cap. 3. *Sancta.* in eodem libro par. In primis. hæc verba sunt: *Liber qui appellatur Pastoris*

apocryphus. Et in margine: *Bar. h. l. 3. c. 221. Ivo par. 4. c. 65. Pann. l. 2. c. 123.* Inscriptio cap. 7. Ego dixi. 34. q. 1. hæc est: [*Item Hermes in libro Pastoris, mandato quarto*] *Palea.* Et in margine: *Ivo par. 8. c. 241. Pan. l. 7. c. 38. Sent. 4. dist. 35. ext. de adult. Si vir.*] Et in Notis: *In hoc capite emendata & addita nonnulla sunt ex originali & ceteris collectoribus.* Inscriptio capitis 3. *Si vir. De adulteriis.* in Romana editione est: *Ex Concilio Arelaten.* Et in margine: *Alius Aurelian.* Vide c. 3. eo. tit. in i. compil. & Notas hujus capitis.

(10) Inscriptio cap. 6. *Non solum.* 28. q. 1. in eodem libro est: *Idem (Augustinus) de adulterinis conjugis lib. 2.* Et in Notis additur: *In eo libro non extat, sed apud Hermetem in libro Pastoris, mandato quarto, ex quo citat Ivo hoc unà cum Palea, Ego dixi, inf. 34. q. 1. & 2. Et quoniam in eo mandato tam de viro quàm de muliere agitur, est aliqua verborum varietas, sed eadem sententia.* In margine hæc sunt: *Ivo p. 8. c. 243. Pann. l. 7. c. 34.*

(11) Capite tertio *Sancta.* distin. 15. par. In primis. hæc verba sunt in Gregoriana editione: *Item itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur sancti Clementis lib. 8. apocryphum.* Et in margine: *decem, orig.* Et postea: *Liber qui appellatur Sortes Apostolorum, apocryphus. Liber Lusana apocryphus.* Et in margine: *qui appellatur Laus Apostolorum.*] *orig.* Et mox: *Liber canonum Apostolorum apocryphus.* Inscriptio cap. 4. *Placuit.* distin. 16. hæc est: *Item 6. synodus cap. 2.* Et in margine: *Ivo par. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 125.* Inscriptio capit. septimi *Quoniam.* hæc est: *Vnde sancti patres in eadem (sexta) synodo secundo congregati dixerunt.* Et in margine: *Ivo septimam vocat.* Et: *Ivo par. 4. c. 123. Et in oratione allocutoria patrum qui in Trullo convenerant ad Iustinianum Imperatorem.* Et in vers. *Placuit.*] c. 2. ejus synodi. *sup. ead. c. Placuit. Ivo par. 4. 106.*

(12) In eadem editione inscriptio cap. 1. distin. 16. hæc est: *Hos non recipiendos, sed inter apocrypha deputatos Isidorus scribit dicens: Canones qui dicuntur Apostolorum &c.*] Et in Notis: *Caput hoc est in*

praefatione Isidori ad collectionem Conciliorum qua ex
 bibliotheca Ecclesiae Toletana descripta Romam missa
 est. Nam in illa qua vulgata Isidori collectioni, de
 qua initio dictum est, praenotatur, contrarium potius
 videtur dici, & refertur infra c. Placuit. hac ead.
 dist. si modò idem est Isidorus. Et in indice librorum
 ante verba Gratiani: Isidori collectionis canonum praefatio
 alia à vulgata, missa ab Archiepiscopo Tarraconensi &
 Alvaro Gomez ex bibliotheca Ecclesiae Toletana. Capite 4.
 Placuit. ejusd. dist. vers. Isidorus. haec verba sunt,
 quae melius capiti quinto adscribi deberent: Epistola
 Isidori in capite canonum. Isidorus servus Christi
 lectori suo conseruo. Propter eorum auctoritatem &c.
 Et in margine: Ivo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 125.
 Et in Notis haec sunt: Haec epistola ab Ivone vocatur
 Praefatio in opus canonum. & est ea qua Isidori nomine
 est praeposita tomis Conciliorum; licet in vetustiore
 editione, in qua purior est Isidori collectio, nonnulla
 verba desiderantur. Est autem confectum hoc caput ex
 duobus locis illius praefationis. Nam verba illa Propter
 eorum auctoritatem &c. usq; ad ver. constitutiones,
 non longè absunt ab initio. Reliqua verò sunt in
 extremo. Isidorus servus] In Pannormia est eodem modo
 atque apud Gratianum. Apud Ivonem & in manu scriptis
 collectionis illius codicibus est: Isidorus Mercator
 servus Christi conseruo suo & parenti fidei (al. fidei)
 in Domino salutem. In vulgatis autem Conciliorum
 editionibus: Isidorus peccator, servus &c.] In
 indice librorum ante verba Gratiani haec sunt: Isidori
 collectio canonum ex Vaticana & Dominicana supra
 Minervam. Et in admonitione ad lectorem: Ceterum
 inter privatos collectores, qui multò plura congerere
 studuerunt, perantiquus est Isidorus: cuius collectio
 protenditur à canonibus Apostolorum usque ad
 Concilium Hispalense secundum; habeturque in duobus
 codicibus Vaticanae bibliothecae, & uno monasterij
 Dominicani sanctae Mariae supra Minervam. Extat
 autem impressa in editionibus Conciliorum, in
 antiquioribus quidem purior, in recentioribus autem
 multis aliis Conciliis scriptisque admixta. Isidorum
 hunc Igmarius Archiepiscopus Remensis in libro de sy-

nodis celeberrimum illum Hispalensem fuisse affirmat, à quo testatur etiam Trittemius librum Decretorum esse conscriptum. ac certè multa verba quæ in præfatione hujus collectionis leguntur, sunt in libro quinto etymologiarum. In codice autem Dominicana bibliotheca initio præfationis ita legitur: Isidorus Mercator servus Christi lectori conservo suo &c. nec multò secus in Vaticanis. quo loco in impressis est: Isidorus peccator servus Christi &c.]

(13) Capititertij distin. 16. in ead. editione verba sunt: *Item Leo Papa nonus contra epistolam Nicetae Abbatis. Clementis librum, id est, Petri Apostoli itinerarium, & Apostolorum canones numerant patres inter apocrypha; exceptis quinquaginta capitulis, quæ decreverunt orthodoxæ fidei adjungenda.* In margine hæc sunt: *Ivo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. 124. Orthodoxæ] Al. regulis orthodoxis. al. regulis orthodoxia.* In Notis ita scriptum est: *Hoc caput sumptum est ex responsione Humberti Legati Leonis noni ad libellum Nicetae Presbyteri & monachi contra Latinos editum; qua Roma in monasterio sanctæ Mariæ nova & in multis privatis bibliothecis extat manu scripta. Meritò autem potuit citari Leo IX. quòd ejus auctoritate & jussione Humbertus Legatus sedis apostolicæ scripserit.* Initio ejusdem distin. hæc sunt Gratiani verba: *Apostolorum verò canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserunt, dicuntur esse translati, sunt quinquaginta.* Et in Notis: *Translati] In titulo qui præponitur canonibus Apostolorum in collectione Isidori & in Concilio Stephani Papa IV. (cujus magnam partem Deus-dedit Cardinalis in sua canonum collectione refert) pro voce translati habetur prolatis. Dionysius certè Exiguus nullam hujus versionis mentionem fecit, & aliqui scriptores solent epistolas Clementis hoc modo citare, Ex dictis Petri Apostoli per Clementem prolatis, ut auctor Polycarpi & alij.*